

III 19/1972

1119720327,6

COBISS *

Vestnik

GLASILO KOLEKTIVA

LETO VIII. ŠT. 6 ■ CELJE 1972

OB DNEVU BORCA

Mnogokrat smo že praznovali na ta dan. Letos bo to še posebej slovesno, saj 4. julija proslavljamo tudi 30-letnico formiranja partizanskih brigad.

Osrednja proslava, ki bo v Zadobravri pri Ljubljani bo vsebinsko povdarila ljudskost in množičnost osvobodilnega boja in celotno rast slovenske partizanske vojske ter zmago, ki je odločilno vplivala tudi na izid bitk v kasnejših obdobjih naše revolucije. Mi vsi, ki nas je življenje vezalo na delo v gospodarski organizaciji, bi se vsaj v nečem morali zgledovati po delu taktičnih idejnih nosilcev tega veličastnega boja. Njihove bogate izkušnje bi nam morale biti vzor, kako prav danes potrebujemo takšno izjemno enotnost in organiziranost subjektivnih sil samoupravne družbe. Njihovo sposobnost ustvariti na tako samosvoji način našo ljudsko vojsko, bi morali povzeti tudi mi, da v gospodarstvu kot prvi ne pademo na izpitu samoupravne socialistične prakse.

Največje uspehe med vseljudsko vstajo so v bojih proti okupatorjem dosegle vedno tiste partizanske

enote, kjer sta borbeni duh krepila notranja enotnost in zgled borčevskih starešin. Prav gotovo ta dva pogoja danes predvsem manjkata v našem družbenem življenju. Kjer pa jih spoštujejo in negujejo, tam so tudi uspehi veliki.

Izvolili smo nove člane v samoupravne organe podjetja. Njihovo delo bo časovno sicer kratko, toda za življenje podjetja zelo pomembno. V duhu ustavnih dopolnil bodo odločali o novi organizaciji podjetja. Pri tem delu nas bo morala voditi volja predvsem po notranji enotnosti, tu in tam pa tudi odrekavanje želja posameznikov.

Prav gotovo bomo s temeljnimi organizacijami uspeli in jih življenjsko usposobili za delo če bomo pravočasno in strokovno dognana znali vsem zaposlenim v podjetju prikazati pravi namen sprememb. Te pa so v tem, da vsako temeljno organizacijo naše proizvodne, trgovske in gostinske dejavnosti gospodarsko krepimo in dosegamo v njej najboljše uspehe.

Naj nas naš praznik borca vedno znova spominja, da smo dolžni zelo prizadevno nadaljevati na gospodarskem področju borbo za boljše življenje. Težave, ki se vedno znova porajajo, so naš največji nasprotnik. Premagovali jih bomo če bomo notranje enotni in če bomo, kot starešine na vodilnih položajih, dajali vsem dober vzgled.

Pekovski delavci v besedi in sliki

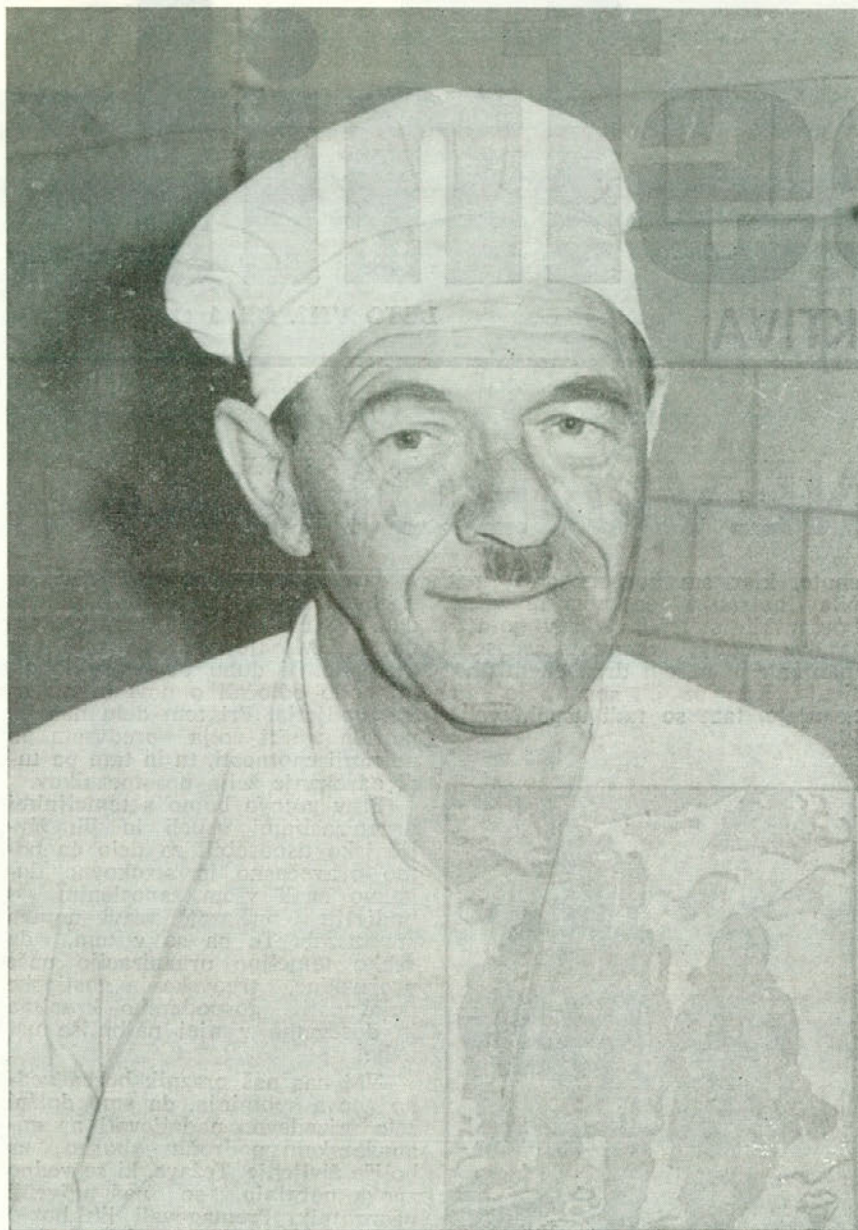
Podjetje zaposluje okrog 245 delovnih ljudi v pekovskih in slašičarskih obratih. To ni majhna številka, zato bo prav, da jim posvetimo del prostora v »Vestniku«.

Seznamimo se z njihovo naravo dela, z njihovimi poklicnimi težavami, da spoznamo kako si ti služijo kruh. Pek je tisti, ki se odpravlja na delo zvečer, ko mi brezskrbno sedimo pred TV zasloni, v gledališču ali kinu. Smo že kdaj pomislili, ko se vračamo ob

nedeljah ali praznikih z obiskov in izletov, da čaka peka še delo.

Proizvodnja kruha ima svoje specifičnosti, ki so pogojene s potrošnjo. Kruh in ostali pekovski proizvodi se največ prodajajo in kupujejo zjutraj in dopoldanskih urah. To pa pogojuje dejstvo, da nočno delo še vedno zajema viden procent skupnega delovnega časa pekovskega delavca. Nihajoča proizvodnja, sama narava dela, kot tehnološka nezmožnost proizvodov

za skladiščenje, pogojuje neizenačen ritem proizvodnje, to je začetek, trajanje in konec dela. Z že neizenačeno dnevno potrošnjo kruha s strani potrošnikov, prihaja še do oscilacij ob nedeljah ter praznikih, ter času turistične sezone. Vse to nadalje diktira prilagodljivost delovnega časa, zahtevam tržišča. Za nepoznavalca razmer bo to nepomembna informacija, toda pekovski delavec to ni

Nočno delo, vlaga, sprememba temperatur — vse to se odraža na njegovem obrazu.

hanje trga bridko občuti z nestalnostjo dela.

Vsled vsega naštetega teče delo v pekarnah še vedno ponoči. Nočno delo se ne sklada z biološkim ritmom človeškega organizma. Slika delovnih krivulj produktivnosti imajo kratkotrajen vzpon, dosežejo pa le 70 — 80% dopoldanske produktivnosti. Faza največje sposobnosti pri delu ponoči traja do 2 uri in potem pada hitreje kot podnevi. V nočnih urah, zlasti po polnoči je organizem najmanj sposoben za opravljanje dela. Da se opravi isto delo kot podnevi, delavec porabi znatno več energije in se hitreje utruja. To je v zvezi s fiziološkim dogaja-

njem v organizmu, zlasti s funkcijami notranjih organov, posebno srca, krvnega obtoka, dihalnih in prebavnih organov. Dnevni počitek nikdar ne nadomesti nočnega, spavec ni tako trden, večji je tudi ropot. Vse to pa negativno vpliva na fizično in psihološko pripravljenost za opravljanje delovnih nalog v nočni izmeni. Pojavlja se utrujenost, ki periodično vodi do kronične utrujenosti, ta pa je često vzrok pojavu nevrotičnega stanja.

Človek si postavlja vprašanje; ti ljudje že leta delajo ponoči, kako so se temu prilagodili? Delno že, vendar ne pozabimo, da pa se fiziološki ritem ne menja z leti.

Delavec — pek je prikrajsan za razne kulturne prireditve, ki so v večernih urah. Ob stalnem nočnem delu izgublja kontakt z družino, prihaja do družinskih nesoglasij z vsemi posledicami. Podatek, da je delež nočnih ur 33% od vseh opravljenih v pekarnah, je dovolj zgovoren za potrditev gornjih navedb.

Zaradi teh okoliščin so nekatere države z zakonom prepovedale nočno delo pekovskih delavcev (Francija, Svica, Belgija, Zahodna Nemčija). V teh državah je delo pekov prepovedano v času od 22. ure zvečer do 4. ure zjutraj. Tudi pri nas se v zadnjem času o tem resno razmišlja in že pristopa k ustreznim pripravam za prehod na dnevno delo.

Vsemu temu je treba dodati še zelo važen faktor, ki močno vpliva na delovno storilnost pekovskega delavca in dolžino njegove delovne dobe, kot ne nazadnje samega ekonomskega efekta njegovega dela — *to so pogoji dela*.

Nekateri obrati vsled prostorov v katerih se proizvajajo ne zadovoljujejo funkcionalnim in higienskim zahtevam. Razen tega že sam karakter tehnološkega procesa narakuje posebne mikroklimatske pogoje v katerih dela naš pekovski delavec. Ti pogoji ustrezajo testu in tehnologiji, za peka pa niso najugodnejši. Za poznavanje stanja v osnovi navajam primer: Temperatura v klasičnih pekarnah je višja kot ustreza normalnim delovnim pogojem. Prihaja do znojenja, znoj izhlapeva s površine telesa in tako telo hladi. Izhlapevanje znoja in odzemanje toplote k organizmu je omogočeno samo, če zrak v okolju ni zasičen z vodno paro. V kolikor je popolnoma ali delno zasičen, kot je slučaj v pekovskih delavnicah, znoj ne izhlapeva, pač pa teče po telesu in tako onemogoča hlajenje. Ustvarjena toplota v telesu se ne more sproščati in prihaja do hipertemij — pregretja telesa. To pa neugodno vpliva na krvni obtok, prihaja do širjenja krvnih žil in dalje do večje preobremenitve srca. Znojenje dalje vodi do izgubljanja tekočine iz telesa, to poveča žejo, s pitjem pa preobremenjujemo želodec, seveda so posledice lažja obolenja želodca in črevesja. Združeno z neredno prehrano pa vse to privede do težjih obolenj.

Prah v delovnih prostorih predstavlja nadaljni vzrok profesionalnih bolezni pekov, ko nadražuje dihalne organe. Ščasoma prihaja do okvar sluznice, nosu in grla kot dihalnih organov. Pojav astme ni neznan pri pekih. Zlasti delci manjši od 5 mikronov prodrejo do plučnih mehuročkov in se tam razkrojijo.

V večini naših obratov imamo ventilatorje za odvod pare nad

pečmi in izrabljenega zraka. S tem nastaja podtlak, nismo pa poskrbeli za regeneracijo svežega zraka, tako smo dali prepihu svoje mesto, podtlak se mora izravnati, najčešče si utre zrak pot pri vratih ali oknih, seveda s poznanim preprihom in dvojnimi temperaturami, pri tleh in v višini 1,5 metra. V današnjem času išče »Air condition« sistem svoje mesto tudi v pekovskih obratih, ne smemo ga zanemarjati in podcenjevati. Klimatiziran zrak ugodno vpliva na same proizvode (tudi testo je živa materija in potrebuje zrak za dozorevanje), kot na delovno silo, ki dela v takšnem proizvodnem klimatskem miljeju. Delovna sposobnost človeka v takšni mikroklimi se znatno poveča, zmanjša pa se možnost raznih obolenj. Skozi vse leto so pogoji konstantni, temperatura okoli 23 — 24°C in relativna vlaga ozračja 60 — 70%.

Zaradi vsega doslej navedenega se pojavi problem, da pekovski delavec po 20 letih ni več sposoben opravljati svojega dela, če se seveda že prej ni prekvalificiral. Težko je napisati žalosten, toda resno opominjajoč podatek, da je v 10 letih odšlo v pokoj 33 delavcev, od teh pa se jih je moralo 29 invalidsko upokojiti. Takšen podatek ni značilen samo v našem podjetju, ampak se nekje izravnava tudi s podatkom v drugih sorodnih podjetjih. Smo res slepi in gluhi, da nam podatki o invalidskih upokojitvah nič ne pomenijo, da gremo tako brezbrizno mimo, kje je naša odgovornost in moralna obveza, da zaželimo tem zgaranim ljudem zaslužen počitek. Govorimo o fluktuaciji delovne sile v pekarstvu, o ukinitvi nočnega dela, o beneficianem delovnem stažu, govorimo in razpravljamo na vseh forumih od raznih konferenc do sindikatov, vendar ostajamo pri besedah.

V zadnjem času je slab priliv mladine v to stroko, kar se jo na novo zaposli je v glavnem iz pasivnih krajev z vasi. Od teh jih da precej slovo poklicu peka, ker so pogoji dela v drugih panogah ugodnejši. Samo z bežno analizo trenutnega stanja glede potreb po delovni sili in profilu izobrazbe za posamezna delovna mesta, lahko ugotovimo kritično stanje. Ne popolna zasedba delovnih mest po obratih pa je često vzrok nediscipline vsled preobremenjenosti. Ljudje po pekarnah postajajo relativno nezainteresirani v posledu nadaljnjega povečanja produktivnosti dela, kot tudi v opravljanju samoupravniških funkcij. Rešitve iz takšnega stanja so možne, seveda postopne. Ukinitve nočnega dela.

Izgradnja večjih in sodobnejših obratov v podjetju bo morala dobiti realno osnovo in obliko, da bomo sposobni v danih momentih za-

ložiti trg s potrebnimi količinami kruha in peciva. Vendar ne s takšnim garanjem in podaljševanjem dela posameznih izmen kot danes. Dandanašnja produktivnost bi narasla dva do trikrat. Tehnološki proces se vodi po zahtevah sodobne tehnologije. Pekovskega delavca bomo končno skoraj popolnoma osvobodili težkega fizičnega dela, tudi nočnega, mu nudili daleč boljše higienske in delovne pogoje kot jih ima danes in daleč nazaj. Tako

bi postal poklic peka ponovno cenjen ko je že bil nekoč.

Morda bo kdo mislil, da sem prav s tem zadnjim odstavkom o novih pekarnah prišel s pravo lučjo na dan in sem težu pekovskega poklica vzel za motiv — morda je delno res, toda le spet z vidika delovnega človeka — peka in pa izboljšanja kvalitete dela kot produktiv dela.

Stepišnik

V katerokoli pekarno pogledaš, povsod ista slika — povsod upognjeni hrbti in potna čela

Ekскурzija članov aktiva zveze borcev

Tri dni — 11., 12. in 13. junija je trajala ekscurzija članov aktiva zveze borcev do Prage. Odpotovali smo o polnoči od sobote na nedeljo. Prišli so vsi prijavljeni, razen enega, ki je zbolel. Vozil nas je udoben avtobus Kompassa iz Ljubljane. Vodič je bil prof. Lazar. Ekscurzije se je udeležilo 52 članov.

Potovanje je potekalo ob prijetnem vzdušju in brez kakršnih koli težkoč, ki bi slabo vplivale na razpoloženje. Prvi dan smo prepotovali od Celja do Prage, preko Maribora, Dradca, Brucka, Leobna, Liezena Mauthausena, Freistadta in Čeških Budjevic. Imeli smo nekaj krajših postankov, za skoro 3 ure na smo se ustavili v Mauthausenu, kjer smo si ogledali zloglasno taborišče. Med nami sta bila tudi dva nekdanja taboriščnika tega taborišča Zupanc Martin in Polj Franc. Mnogo je vedel o grozotah v tem taborišču povedati tudi tov. Steblovnik, ker je v tem taborišču umrl njegov oče in je taborišče že enkrat prej obiskal. Ogledali smo si kamnolom, kjer so taboriščniki ob najhujšem maltretiranju in najsromnejši prehrani težko delali. Ob zaključku del je moral vsak dan odnesti po dolgih vzpenjačih se stopnicah v taborišče najmanj 25 kg težak kamen. Kamne so porabili za izgradnjo taborišča in ograj. Ogled taborišča je bil zelo zanimiv. Vsi narodi so svojim v taborišču umrlim postavili spomenike. Jugoslovani so v umrlo okrog 12 000. Skozi taborišče je šlo stotisoče ljudi. Bilo je res taborišče smrti, saj so ljudje masovno umirali tako, da jih krematorij ni zmogel sežgati ter je okoli taborišča več masovnih grobov. Po pripovedovanju Zupanca in Steblovnika so Nemci počeli taka grozodejstva, da jih ni mogoče opisati. Človek je bil do skrajnosti ponižan, zaničevan in popolnoma brez vseh pravic ter lahko vsak trenutek ob življenje. Čudno je, da človek lahko tako podivja in se mu ne smili ne otrok ne mati, ne bolnik. Ni zastoj zapisano na plošči na kateri statistično prikazujejo podatke o številu taboriščnikov, o umrlih itd.: Ljudje premislite! Z velikimi črkami je tudi napisano: Nemška mati, kakšne zveri si rodila. V taborišču vzdržujejo nekaj zgradb in barak z vso opremo tako, da je možno slutiti v kakšnih pogojih so živeli ti siromaki. V baraki, kjer je bilo videti da nas je kar precej, ko nas je bilo 50, je živelo in spalo 1000 ljudi. Slike kažejo in tudi pripovedovali so, da so ležali lahko le na boku, tesno drug ob drugem. V taborišču je bila močna ekipa,

ki je zbirala po barakah in deloviščih mrtve ter skrbela za dnevno sežiganje ali pokop.

SS-ovci so si izmišljali najrazličnejše prijeme za mučenje, en primer je še posebej prikazan na plošči, ko so ruskega polkovnika ob zelo nizki temperaturi zunaj toliko časa brizgali z vodo, da je bil spremenjen v ledenega moža. Videti je možno tudi plinske celice, krematorij, secinnice, celice samice itd. Vse je prikazano tudi na slikah. Tov. Zupanc, ki je bil med vojno v tem taborišču, je opisal več zelo ganljivih prizorov tako, da ni bilo možno zadržati solz. Bivša pralnica je spremenjena v dvorano, kjer visijo zastave vseh narodov, katerih državljani so bili v taborišču. Mi smo z enominutnim molkom počastili spomin umrlih, tov. Steblovnik je v kratkem nagovoru obudil spomine na strahote z močnim upanjem in povdankom, da se kaj takega ne bi več ponovilo. Oktet je zapel: »Ecce quomodo moritur iustus« »Glejte kako umira pravični«, »Lipa zelenela je«.

Pred izhodom je oktet zapel še nekaj slovenskih pesmi, kar je izredno impresivno vplivalo tudi na druge narode, ki si kot ekscurzije ogledujejo ta žalostni spomenik nacistične kulture. Ljudje morajo biti ljudje in to v vsakih okoliščinah.

Po ogledu Mauthausena smo se odpeljali proti Pragi. Čehi so na meji natančni in izredno počasni, saj so na zadrževali eno uro. V tem času smo menjali tudi nekaj dinarjev za krone, s posebnim »Zur Beachtung« pa so nas opozorili, kaj je vse prepovedano iz Češke izvažati. Je to dolg, zelo dolg seznam raznega blaga in je težko najti, kaj se lahko izvažata.

Češka pokrajina in mesta so lepa, ceste še kar dobre in po izgledu v obliki »skakalnic«. Pokrajina je značilna, saj kaže na zunanji združeno in državno obdelavo z ogromnimi kompleksi posameznih kultur pšenice, rži, pivovarniškega ječmena, sladkorne pese itd.

Praga je res Zlata Praga. Radovednosti turistov pa je vsestransko zadoščeno. Polna je znamenitosti, spomenikov, galerij. Za nas je bil najzanimivejši grad Hradčani, kjer je sedež predsednika republike. Začudili smo se, ko smo lahko mimo »mirne straže« vstopili v grad ter si ogledali vse lepše, po mojstru Plečniku obnovljene zgradbe. Predsednik republike Svoboda je bil doma, ker je bila razobešana zastava. Kdo bi popisal vso gotiko in romantiko, ki je tu vidiš v vsej pristnosti in celo v posameznih fazah razvoja, saj so

posamezne znamenitosti rasle po okusu in finančnih možnostih ljudi, ki so v posameznih obdobjih vladali. Posebna znamenitost Prage so cerkve, ki privlačijo veliko število turistov. Pri bitju polnih ur v zvoniku Loretto in pri »apostolih« se zbere ogromna množica ljudi. Zvok Loretta je izredno prijeten ter ga zamudi malokateri turist. Pri »apostolih« se v zvoniku odpreta dva okenca, vrti se 12 apostolov, ki pomenijo mesece v letu, pri tem zvonijo zvonček, ki opozarja na smrt, dočim mu odkimavata dve figurici Turek in gizdalin, češ, da ni še čas za smrt. Istočasno ura kaže čas letni čas in lunino meno. Majhna krogla, ki predstavlja luno in se vrti, je podnevi črna, ponoči pa kaže kakšna mena lune je.

V Pragi smo bivali v hotelu »Solidarita«, kjer je bilo še kar udobno. V recepciji dobi vsak tiskani orientacijski plan Prage z vsemi podatki o hotelih, bencinskih črpalkah, servisih, avtocampingih, agencijah, bankah itd. Hotel da vsakemu gostu še posebej podatke o hotelu in cestovno mrežo s posameznimi značilnostmi, da se hitreje znajdeš ob vrnitvi v hotel. Na mizi v sobi je tudi mapa s papirjem in kuvertami z naslovom hotela, ki jih lahko vzameš in uporabiš za kakršnokoli sporočilo hotela.

Posebna značilnost Češke in Prage je češko pivo, ki ga Čehi obilno pijejo. Posebnost je pivnica piva Fleck, kamor je zahajal Švejk in smo jo obiskali tudi mi. Pivnica je vedno nabito polna. Prostori dajejo vtis zanemarjenosti. Verjetno bi se obisk zmanjšal, če bi prostore obnovili, ker bi izgubili določeno domačnost. Postrežba je izredno hitra. V pivnici je pel tudi naš oktet ter žel mnogo odobravanja in ploskanja. Če bi še pel, bi lahko tudi pil, seveda pa bi plačali navdušeni posamezniki poslušalci. V spomin, da je ta lokal obiskoval znani vojak Švejk, toči en natak, podoben Švejkju, v uniformi Švejka pivo.

Prago smo zapuščali z lepimi vtisi, žal, pa je bilo premalo časa, da bi še bolj uživali nad lepotami tega mesta.

Odpeljali smo se na Dunaj, kjer smo prispeli pozno zvečer tako, da smo se lahko le namestili v hotelu Donau. Drugi dan po zajtrku smo se odpeljali na ogled mesta in znamenitosti. Nepozabni vtisi so se kar vrstili. Dunaj ima res lahko stalno sezono, ker lahko v vsakem letnem času veliko nudi. Pogled z »Donauturna«, kamor smo se povzpeli, je edinstven. Milijonsko mesto se razgrne pred očmi, prepleteno z

zelenjem in kar 800 parki, značilnimi zgradbami in cerkvami. Vso ogromno panoramo krasi modra Donava. Pogled s stolpa je res prijeten užitek, ki poplaca ure dolgega sedenja med vožnjo.

Ogledali smo si grad Schönbrunn, ki je bil letna rezidenca cesarice Marije Terezije in njenih naslednikov. Živahno pripovedovanje vodiča prof. Lazarja nam je pričaralo v celoti tedanjo dobo in življenje Habsburžanov. Koliko dragocenosti je zbrano v teh sobanah, se ne more popisati. Lahko se reče, da se ogled res splača. Šli smo skozi 45 soban, kjer so delali in živeli ti vladarji in kjer še danes stoji v vsej originalnosti vse, kot je tedaj bilo. Dvorane so tako lepe in zbranih je toliko zanimivosti, da bi rabili dneve za ogled. Razežnost in znamenitosti dvorca obiskovalce prevzamejo ter le tež-

ko sledijo hitremu tolmačenju vodičev. Sliši se jezike raznih narodov, ko vodiči hitijo s skupinami po dvoranah, v katerih je živala Marija Terezija in Franc Jožef z družinami.

Obiskali smo tudi kapucinsko grobnico — grobnico Habsburžanov. Pod kapucinsko cerkvijo počiva v ogromnih kovinskih krstah čez 90 Habsburžanov. Je to enkraten vtis, vsaj za naj je bil, ki kaj takega še nismo videli. Peljali smo se tudi mimo Pratra, prirodnega parka med Donavskim kanalom in Donavo. Škoda, da si ga zvečer nismo mogli ogledati, ker zaživi zvečer. To je znameniti zabavni park, ki pa daje pravi vtis ponoči, ko se gibljejo vsi številni vrtiljaki, avtodromi, dvorci itd., zlasti pa ogromno Prater — kolo.

Mnogo znamenitosti smo si ogledali kar med vožnjo iz avtobu-

sa tako hišo, kjer je Stravss skomponiral valček »Na plavi Donavi«, Stravssov spomenik, Goethejev spomenik, razne vodomete, parke itd. Iz programa je izpadel ogled španske jahalne šole, ker so imeli prost dan in ogled živalskega vrta, ker je zmanjkalo časa.

Dunaj je tako bogat na znamenitostih in je v tako edinstveno lepi in raznoliki pokrajini, da bi ga lahko občudovali več dni.

Povedano je bilo veliko vicev tako, da med vožnjo ni bilo dolgočas. Na carini je šlo vse brez dajatev, četudi so nekaterim »švejk« povzročili strah.

Videli smo res veliko in res čudovitih stvari tako, da smo bili nad vse zadovoljni.

Hvala organizatorjem in podjetju, ki nam je omogočilo ta lepi izlet!

Modec Jože

Jugoslovanska posebnost »CENE«

Ob zaključku preteklega leta so bile živahne razprave na različnih nivojih federacije in republik kakšna naj bodo DRUŽBENO-EKONOMSKA IN BILANČNA IZHODIŠČA ZA FINANCIRANJE SPLOŠNE IN KOLEKTIVNE PORABE V LETU 1972. Računalniki in politično-ekonomski teoretiki so izračunali, da se mora naše gospodarstvo v letu 1972 zadovoljiti samo s 5% porastom cen. Varovanje te stopnje, umiritev splošne potrošnje, vskladiitev porasta osebnih dohodkov in povečanje produktivnosti dela, naj bi bili osnovni elementi zajezitve inflacijskih tokov in naj bi postopoma privedli naše gospodarstvo v stabilnejše tržne odnose.

Lanski sneg je že zdavnaj skopnel, močna odjuga je resno načela odmrznitev cen. Dan za dnem lahko čitamo v dnevnem časopisju in uradnih listih, kako se postopoma vodenijo sprejeti ukrepi na področju Družbeno-ekonomskih in bilančnih izhodišč za financiranje splošne in kolektivne porabe v letu 1972.

Posebnost jugoslovanskega gospodarstva »CENE« so na pohodu. Njena rast bo silovita, za rast pa bo zahtevala dober del težko dosežene življenjske ravni.

Za lažjo bodočo primerjavo, kako so se gibale »CENE« v zamrznjenem obdobju in kako se bodo gibale v dinamičnem odmrzovanju dajem naslednji pregled:

Ker je splošno znana primerjava, koliko smo se v letošnjimi cenami oddaljili od decembra in po zvezni resoluciji o osnovah družbeno-ekonomske politike naj bi bilo

to 5%, se vsak mesec dela primerjava, kakšno je gibanje cen. 5% na leto pomeni 0,4% na mesec, če bi bilo dviganje, s katerim na vsak način računamo, enakomerno. Po tem računu bi bile cene aprila za 1,6% nad višino iz decembra lanskega leta. Dejansko so pa za 3,9% nad navedeno višino, torej je dviganje prehitro, saj znaša približno 1% na mesec in po tem računu bi letos lahko presegli decembrsko višino za 12%: lani je bilo tako naraščanje v teku leta tako močno, da je znašalo 18 indeksovskih točk in zato naj bi bilo letos nekako trikrat manjš.

Prva dva meseca je bilo dviganje po 0,4% torej tako, kot bi bilo prav za vse mesece. Marca je prišel velik dvig za 2,2% in sedaj aprila za nadaljni 1%. Pri tem še vedno velja zamrznitev cen, za posamezne predmete pride posebno dovoljenje za zvišanje. Tako je bilo dovoljeno povišanje cen za južno sadje, za mleko in mlečne izdelke, v Sloveniji za goveje in telečje meso, dalje za kurilno olje, v Sloveniji za električni tok, prišlo je do podražitve nekaj tekstilnih proizvodov, gospodinjskih aparatov, zlasti pa so se podražili sezonski živilski predmeti, za katere na trgu ni zadržanja cen. Vse to je povzročilo, da so se aprila v SFRJ povišale cene za živila za 3,7% za industrijske izdelke za 0,6% in za storitve za 0,3%, za industrijske izdelke za 0,6% in za storitve za 0,3%, kar je pomenilo skupno povišanje vseh cen za 1%. Tovarniške cene so se pri proizvajalcih povišale v aprilu za 0,5%, medtem ko pri gostinskih cenah skoro ni

bilo sprememb, ker je povečanje le za 0,1%.

Ker je postala splošno znana napoved skupščinske resolucije o osnovah družbeno-ekonomskega razvoja v letu 1972, da je predviden v letu 1972 porast cen za okrog 5%, kajti časopisje vsak mesec prinaša informacije, kako je z gibanjem cen v zvezi z navedeno omejitvijo, je treba takoj omeniti, da so se cene na drobno — te cene so ljudem najbolj znane — v aprilu povečale za 1%, tako da so sedaj za 3,9% višje, kot so bile konec lanskega leta in kolikor so se že povišale v letošnjem letu. Ker imamo še vedno zadržanje cen je to povečanje znatno. Če bi bilo enakomerno, bi 5% na leto pomenilo 0,4 na mesec; prva dva meseca sta bila v tem okviru, marca pa je bilo povečanje cen za petkratni tak znesek in akrila spet več za dvakratno mesečno mero 0,4%. V posameznih mesecih letošnjega leta je bilo povečanje iz meseca v mesec in oddaljevanje od decembra 1971:

Mesečno povečanje cen v SFRJ v letu 1972:

Mesec	Večanje iz meseca v mesec (verižni indeks)	Porast od decembra 1971
Januar	100,4	100,4
Februar	100,4	100,7
Marec	102,2	102,9
April	101,0	103,9

Če bi bilo večanje v skladu z napovedjo, da bomo imeli 5% povečanje v vsem letu, bi morali ap-

mila imeti cene za 1,6 % višje kot so bile konec lanskega leta. Dosedanje povečanje za 3,9 % torej za dvainpolkrat presega to stopnjo.

Ker so bile decembrske cene že za 8,9 % nad povprečjem cen v letu 1971, saj cene se dvigajo od začetka do konca meseca in v lanskem letu je bilo to povečanje od indeksne višine 107,7 v januarju do 125,3 v decembru, pomeni to približno povečanje za 18 točk v teku leta 1971. To naraščanje med letom pa naj bi se zmanjšalo na 5 %. S tem ni rečeno, da bi bile letošnje cene za 5 % višje kot lanske, saj smo leto že začeli z 8,9 %-nimi višjimi cenami in k temu vsak mesec le še dodajamo nove odstotke. Če tako pogledamo letošnje cene, so indeksi po mesecih:

Cene na drobno v SFRJ po mesecih (na povprečje leta 1971):

Mesec	Mesečni indeks	Mesec 1972	Od začetka 1972	Mesec 1971	Od začetka 1971
Januar	109,3	117,7	117,7		
Februar	109,7	117,2	117,4		
Marec	111,5	117,2	117,3		

Ta pregled pokaže, da se cene letos dvigajo bolj počasi, kakor je bilo to lani, saj razlika od meseca letos do meseca lani se manjša, prav tako se manjša primerjava nivoja letos in lani. Po prvih štirih mesecih so letošnje cene za 17,1 % višje, kot so bile za čas od januarja do aprila v lanskem letu. Ker je bilo v vsem letu 1971 povišanje cen v SFRJ za 15,1 %, je letošnje povišanje dosedaj že višje. To pa

gre v glavnem na račun dviganja cen v drugi polovici lanskega leta, saj smo za december imeli že 8,9 % nad povprečjem vsega leta 1971.

Podražitev od marca so v aprilu skupaj za 1 %. Ta podražitev se tako razdeli, da so se povečale cene kmetijskih pridelkov za 5, cene industrijskih izdelkov za 0,6 %, cene stonitev za 0,3 %. Večanje cen torej povzročajo podražitve živil. Ker so pa te vrste izdatkov nujni izdatki, katerim se nihče ne more izogniti, jih ljudje občutijo bolj, kot znaša skupna podražitev cen, in tako nastane nezaupanje do podatkov o gibanju cen. Cene ne sestavljajo le izdatki za hrano, ti tvorijo tretjino do petino skupnih izdatkov, toda se vsakodnevno ponavljajo in so zato bolj opazne spremembe pri živilih.

Pri živilih prihaja v aprilu do običajnega sezonskega povišanja cen, ki so vsako spomlad; pri tem gre za vrtine in sadje, povišanje cen za uvoženo južno sadje je bilo pa odobreno. V Sloveniji je bilo odobreno povišanje cen mesu, v vsej državi pa je bilo odobreno povišanje cen za mleko in mlečne izdelke. Vse to je naneslo za 3,7 % povišanje cen za živila.

Pri industrijskih izdelkih, ki so se podražili za 0,6 %, je bilo dovoljeno povišanje cen gorilnemu olju za kurjavo, v Sloveniji je bilo odobreno povišanje cen elektrike, dalje je nekaj podražitev pri tekstilnem blagu, obutvi in gospodarnih strojih.

Dosedanja podražitev v prvih štirih mesecih za 3,9 % pomeni mesec in v takem tempu bi prišli do konca leta do podražitev v vi-

šini skoraj 12 %, ne le 5 %.

Pri tovarniških cenah, to je pri industrijskih proizvodnjah, je za držanje cen bolj trdno; v aprilu je bilo povišanje cen za 0,5 %, od začetka leta dalje pa skupaj dosedaj za 1,9 %. Če bi se gibale cene na drobno v tem okviru, bi bilo pa to v skladu z željami, kako bi prišli do umiritev cen. Pri polovici panog ni nobene spremembe, pri drugi polovici pa je največja sprememba v usnjarski industriji in že v treh drugih panogah je porast cen v aprilu za več kot 1 %, sicer pa je manjši. Če pogledamo industrijske cene v aprilu v primerjavi s cenami decembra 1971, zmanjšanje (za 0,1 %) le v črni metalurgiji, pri elektrifikaciji (razen Slovenije) ni sprememb, pri vseh drugih industrijskih panogah so pa spremembe, med katerimi so največje:

industrijske nafte	9
premogovniki	8,0 %
ind. usnje	5,3 %
tekstilna industrija	3,2 %
živilska industrija	2,9 %

V gostinstvu se cene v aprilu niso spremenile; od začetka leta so v vseh štirih mesecih porasle za 1,1 %. Zato so predlogi s strani gostinstva, da jim odobre višje cene. Za zdaj pa še ni bilo posebnih sprememb, povečane so v glavnem le cene za prenočevanje (za 3,9 %).

Meseca decembra se bom ponovno oglasil na to temo.

Osnovni podatki o gibanju cen so vzeti iz aktualnih pregledov Skupščine SR Slovenije.

Generalni direktor

Bodoči položaj trgovine luči ustavnih dopolnil in ustanavljanju TOZD

Družbeni dogovor, samoupravno sporazumevanje in ustanavljanje temeljnih organizacij združenega dela bodo na poti bodočega razvoja terciarnih dejavnosti povzročili nadaljnjo decentralizacijo upravljanja. Predno bi lahko kritično vnaprej ocenili pozitivne in event. negativne posledice, ki jih bodo prav gotovo povzročili določeni premiki v organizacijskem in materialno pravnem pogledu, je nujno potrebno, da izhajamo iz trenutnega stanja in ocenimo sedanjí položaj. Pred leti vznikla težnja po decentralizaciji upravljanja je zasedovala cili, čimboli približati upravljanje delovnim ljudem — neposrednim proizvajalcem, ki naj sami odločajo o sadovih svojega dela, obogatenega z vložnim trudom in prizadevnostjo, skratka naj

kot neposredni proizvajalci sami odločajo o usodi svoje lastne pripadnosti določeni delovni skupnosti in o bodočem obstoju. Ne bi mogli trditi, da so ekonomske enote v posameznih delovnih skupnostih predhodniki bodočih temeljnih organizacij združenega dela, vendar nekaj pa imajo skupnega: osnovna misel in težnja po neposrednem upravljanju, ki ima za posledico tudi neposredno odločanje.

Te pravice, ki so izvirne, izhajajo iz ustavnega dopolnila, ki daje delavcem pravico do neposrednega in enakopravnega urejanja medsebojnih razmerij pri delu. V vsakdanjem življenju tolikokrat omenjena ekonomska enota ni dobila svoje izkristalizirane, pravniško oblikovane definicije. Praksa je šla

svojo pot in v poedinih delovnih organizacijah različno opredelila vlogo in vsebino delovne enote. Ponekod so dali takim enotam tudi večje samostojnosti v okviru statutarnih določil, prenesli v njihovo pristojnost tudi odločanja o sredstvih ipd.

Kaj pa danes? Nenehni utrip gospodarskega življenja terja korenite spremembe, ki gredo v korak z modernizacijo proizvodnih sredstev in njihovim tehničnim izpopolnjevanjem. Človek postaja v delovnem procesu »usmerjevalec« proizvodnje. Zato mora biti dorasel novim zahtevam tehnike in biti v stanju, da to novo tehniko tudi obvlada. Če je temu tako, potem mora postati »svoboden« upravljalec, ki bo imel v končni fazi pri ovrednotenju lastnega produkta

tudi svojo vplivno besedo: odloča naj, kot je bilo že povedano, o sadovih svojega dela. Tako pravico mu daje XXI. ustavno dopolnilo, ki postavlja delovnega človeka in njegov družbeno-ekonomski položaj za temelj socialističnih samoupravnih odnosov, temeljno organizacijo združenega dela pa za temeljno obliko združenega dela, v kateri delavci na podlagi svojega dela neposredno in enakopravno urejajo medsebojna razmerja pri delu, upravljajo zadeve in sredstva družbene reprodukcije, odločajo o dohodku in o drugih vprašanih svojega družbeno ekonomskega položaja. Tudi XXI. ustavno dopolnilo rabi izraz »delovna enota« kot termin za skup ljudi, ki ustvarjajo družbeni produkt. Ta delovna enota pa lahko postane TOZD, če se uspeh skupnega dela delavcev lahko potrdi kot vrednost na trgu ali je v sami delovni organizaciji samostojno izražena.

Poglejmo поблиže, kako se bo pravkar citirano ustavno dopolnilo poleg ostalih ustavnih dopolnil odražalo na področju trgovine, kot specifične dejavnosti, ki ima v svojem sestavu tudi proizvodnjo.

Pri obravnavanju vprašanja ali je n. pr. trgovina na debelo lahko TOZD brez trgovine na drobno, ali žitni silos in mlin brez pekarn. bo treba temeljito premisliti, če bi v taki delovni organizaciji bilo ekonomsko opravičeno za tako delitev. Mnenja sem in tudi izhajam iz stališča, da naj poglobljanje delavskega upravljanja na eni strani zagotovi uresničenje ustavnih dopolnil, na drugi strani pa naj vzpodbudno vpliva na delovno storilnost in nenehno rast delovne organizacije kot sedanje tvorbe in nosilke družbeno ekonomskega sistema. Če ima delovna organizacija samo dejavnost trgovine na debelo, druga pa prodajo na drobno kot predmet poslovanja, potem bosta to dve ločeni, popolnoma samostojni TOZD. V drugem primeru, ko pa sta ti dve dejavnosti v sklopu matičnega podjetja, pa bodo delavci v obeh organizacijah združenega dela morali razmisliti, kako se bodo odločili. Značilni kriteriji samostojnega nastopanja na trgu ali točneje povedano potrditev uspeha skupnega dela delavcev kot samostojno vrednost na trgu, nadalje upoštevanje ustavnega dopolnila, da z izločitvijo TOZD iz sestave delovne organizacije ne smejo biti prizadete pravice in interesi ostalih ljudi (delov delovne organizacije), kakor tudi interesi ter pravice te organizacije kot celote, bodo morali biti zlasti tu navzoči. Trgovina na debelo je brez dvoma samostojna dejavnost, ki ustvarja dohodek in ga je tudi v stanju deliti. Prav tako trgovina na malo. Ena in druga lahko prezentira uspeh skupnega dela delavcev kot vrednost na tr-

gu. Če naj bo tudi odločujoče menilo, da se ne smejo kršiti pravice delovnih ljudi v drugih delih delovne organizacije niti interesi in pravice te organizacije kot celote, potem bi po mojem mnenju kazalo ustanoviti eno temeljno organizacijo združenega dela. Za tako odločitev govori tudi dejstvo, da sta obe dejavnosti tako grosistična kot detajlistična nekako med seboj funkcionalno povezani in že iz tega razloga, prav posebej pa še, ker sta obe dejavnosti v okviru matične delovne organizacije, gravitirata v eno krepko organizacijsko ekonomsko samoupravno tvorbo.

Pri takem stališču vprašanje delitve dohodka ne bo ustvarjalo posebnega problema. Ker naj temeljna organizacija združenega dela samostojno ustvarja, ugotavlja in deli dohodek, bo tudi v primeru take odločitve to možno. Vsa dejavnost in ustvarjalnost, četudi bi vnaprej gledali grosista in detajlista kot dva ločena dejavnika, bo našla skupni zbir prizadevanj in principe nagrajevanja po doseženem učinku. To slednje pa preveča iz ustavnega dopolnila, ki zagotavlja enakopravnost delavcev pri uporabi načela delitve po delu v omenjenih dejavnostih in enak družbeno-ekonomski položaj, ki ga imajo delavci v drugih organizacijah združenega dela. Osnove in meje, ki bodo dajali impulsi k večji ustvarjalnosti, bodo regulirani s samoupravnim sporazumom.

Poglejmo mlinsko in pekarsko dejavnost, ki predstavljata pomembni družbeni produkt v okviru delovne organizacije, ki ima konkretno kot naša, zelo pester predmet poslovanja. Tudi ti dve dejavnosti predstavljata za delovno organizacijo pomemben prispevek pri ustvarjanju dohodka. V skladu z ustavnimi dopolnili, da mora namreč biti pri ustanavljanju temeljnih organizacij združenega dela prisotna misel o zaokroženem delovnem procesu, bosta prav gotovo obe dejavnosti našli skupen interes in se bodo delavci, zaposleni v teh dejavnostih odločili za eno temeljno organizacijo združenega dela. Predelavo žitnic v moke moramo sicer šteti za samostojno dejavnost, vendar ima glede na takojšnji plasman ter nadaljnjo predelavo skozi določen tehnološki postopek ugodnejši položaj kot morda tedaj, če bi posebej morali iskati kupca. Tako kot v prej omenjanem primeru trgovine je tudi v mlinski kot v pekarski dejavnosti možno samostojno ugotavljati delovni učinek. Z vidika ekonomske upravičenosti bodočih oblik medsebojnega sodelovanja in prispevka delavcev k uspehu in razvoju delovne organizacije bo no vse verjetnosti na mestu zahteva de-

lavcev po ustanovitvi ene temeljne organizacije.

Taka odločitev pa bo gotovo v nadaljnjem organizacijsko-pravnem pogledu lahko imela le pozitiven odmev in bo pogojevala hitrejšo rast in krepitev temeljnih organizacij združenega dela. Ne glede na obliko in lastnost TOZD ali bo imela status pravne osebe ali ne, bo treba temeljito proučiti vlogo in pomen strokovnih služb. Po sedanji praksi so bile vsem sektorjem in področjem skupne službe, ki so opravljale tudi del poslov, ki bi sodili v pristojnost svetov sektorjev in področij (komercialna, kadrovska služba, varstvo pri delu itd.). Ze sedaj so sektorji in področja n. pr. predlagali za namestitve ustrezni kader, del teh nalog pa je opravljala kadrovska služba po svoji kadrovski komisiji. Le-ta je odločila o sprejemu delavca na delo, o njegovi razrešitvi in podobno. Nastaja vprašanje, ali bodo TOZD sprejele v bodoče takšno ureditev ali ne. Mnenja sem, da bodo morale TOZD odigrati pri sprejemanju delavcev glavno vlogo, saj bodo morale same vedeti, kakšen profil delavca rabijo, koliko delavcev rabijo itd. Ni sedaj važno toliko, ali bo te posle opravljal kolektivni organ v delovni organizaciji, ali v TOZD. Pomembna bo odločitev ljudi v TOZD. Zato bodo morali temeljito presoditi, ali bo sprejeti delavec dal s svojim delom temeljni organizaciji združenega dela ustrezni prispevek k razvoju organizacije. Presoja teh okoliščin ne bo lahka.

Vzporedno s kadrovsko službo naj omenim še službo komercialne in poslovne. Poraja se vprašanje odnosa trgovine (na debelo ali malo) do te specializirane službe. Trgovine, mislim pri tem na nabavo in prodajo, že po svoji naravi posla vključujejo pri svojem delu ne-hote tudi posle komercialne. Dejansko ponekod opravlja te posle manjšem obsegu sam poslovodja. Le-ta mora presoditi, kaj kupi in kako bo moral. Ta primer ne smemo posplošiti in prepustiti prodajalcem, da bi uvajale različno prakso in sistem trgovanja, ker bi ga pri 180 prodajalnih ne mogli obvladati. Na drugi strani pa bo morala komercialna kot strokovna služba obvladati tržišče in prodajalnam posredovati tako blago, ki bo od potrošnika sprejeto na trgu.

Komercialna kot strokovna služba bo v bodočem sistemu izgrajevanja temeljnih organizacij združenega dela imela pomembno vlogo. Nemogoče si je predstavljati, da bi vsaka prodajalna odn. poslovodja sam reševal v praksi večkrat zapletene reklamacije v zvezi dobave blaga, rokov, kvalitete itd. Pri tem imam v vidu zadeve širšega pomena kot so večje količine takega blaga, kjer se zahteva, da

ustreza po kvaliteti v zakonu določenim normativom in kjer je treba event. zlasti pri živilih podvreči blago laboratorijskim preizkusom. Ne moremo si predstavljati, da bi v današnjem vse bolj zahtevnem trgovskem poslovanju take naloge lahko uspešno opravljali poslovođa. Njegova poglobljena skrb bo tudi v bodoče imeti v poslovalnici bogat izbor blaga. Skrbeti bo moral za primerno estetsko urejenost lokala in za kulturno strežbo potrošniku.

Poglavitno bo, kako se bo komerciala kot »servisna služba« čje jo lahko tako imenujemo, vključila v ta nov sistem bodočega poslovanja temeljnih organizacij združenega dela in kakšen bi naj bil njen način nagrajevanja. Iz predpostavke, da trgovina prodaja, kar ji komerciala dobavi — čeprav to ni vedno skladno s prakso, nedvomno izhaja, da ima ta strokovna služba svoj pomembni delež pri ustvarjanju dohodka trgovske dejavnosti. Že sama vsebina in značaj dela povezujejo komercialo s trgovino in zato ne bi mogla in smela ta služba ostati izven meja dejavnosti trgovine in biti ločeno obravnavana.

Komerciala je v obravnavanem primeru kot specializirana služba močnejše razvita zlasti še, ker opravlja, kot že uvodoma povedano, posle na območju treh poslovnih (Skladišče z živili in galanterijo, Žitarice in mlevski izdelki ter Agropromet). Vse te dejavnosti se nujno vklaplajo v fazo postopka distribucije blaga in zadovoljevanje potrošnika in se v tem prometu oplemenitijo z dejavnostjo trgovine, kar se v končni fazi pokaže kot rezultat dela in prizadevanj vseh faktorjev, ki so s svojimi prispevki pripomogli do zadovoljivega finančnega efekta. To pa ponovno potrjuje, da bi imela komercialna služba svoje pravo mesto v eni temeljni organizaciji združenega dela, kar lahko prav gotovo od njene sposobnosti ocenjujemo njen prispevek k uspehu in razvoju organizacije.

Pri oranju ledine na polju ustanavljanja temeljnih organizacij združenega dela že naletimo na določene težave, za katere lahko trdimo, da so več ali manj posledica neznanja odn. nezadostnega informiranja članov delovne skupnosti. Primer, da vodstveni delavec sporoči namero o ustanovitvi TOZD z lastnostjo pravne osebe verjetno ni osamljen. Moram poudariti, da izhodišče za ustanovitev TOZD z lastnostjo pravne osebe še ne izražajo prave volje članov določene delovne skupnosti o bodoči samoupravni ureditvi TOZD. Vsi drugi kriteriji kot so bodoči odnosi TOZD do delovne organizacije, delitev sredstev, skupne naložbe, rast delovne organizacije in njena afirma-

cija, bodo pri razglabljanju prav gotovo bolj važni, kot pa izstopanje z lastnostjo pravne osebe. Tako stališče bo treba a priori predočiti komisiji, ki naj bi imela nalogo, da z najširšim sodelovanjem neposrednih proizvajalcev napravi idejni okvir bodoče organizacije. Poudarjam, da komisija ne prihaja pred kolektiv z nekim svojim oktroiranim konceptom, ampak z idejnim projektom, ki ga izdelala na ta način, da posname dejansko stanje delovne organizacije v samoupravno — ekonomsko tehničnem smislu in da svoje delo nadaljuje z upoštevanjem ustavnih dopolnil. Naloga komisije je tudi, da sama ve, kaj prinaša pojem pravne osebe TOZD v pogledu prevzema obveznosti in jamstva. O tem ne bi tu podrobneje razglabljali.

Težave pa bodo tudi pri razmejevanju ustvarjenih sredstev in pokrivanju investicij. Izhajajoč iz določbe XXI. ustavnega dopolnila, da dohodek, ki ga ustvarijo v katerikoli obliki združenega dela in združevanja sredstev pripada v celoti temeljnim organizacijam združenega dela, bo treba iskati protitež v razreševanju vprašanj dosedanjega investiranja. Pri tem mora biti prisotna nadalnja določba istega ustavnega dopolnila, da se namreč z organiziranjem temeljne organizacije združenega dela v sestavi delovne organizacije ali z njeno izločitvijo iz sestava delovne organizacije ne smejo kršiti pravice delovnih ljudi v drugih delih omenjene organizacije niti interesi in pravice te organizacije kot celote, ki izhajajo iz medsebojne odvisnosti pri delu ali iz skupnega dela z združenimi sredstvi in ne enostransko spreminjati medsebojne obveznosti. To določilo pa pove dosti. Dosedanja investicijska vlaganja so bila odločitev kolektiva kot celote odn. po njem izvoljenem najvišjem organu upravljanja. Delavci so se zaradi gradnje novih objektov (trgovin, marketov) in modernizacije odpovedali delu osebne dohodka zato, da bi si izboljšali delovne in življenjske pogoje. Močno bi bil prizadet tisti del delovne organizacije, ki bi ostal po ustanovitvi ostalih TOZD brez potrebnih finančnih sredstev za pokrivanje anuitet medtem, ko bi izdvojeni del z izboljšavo tehnološkega postopka bil v zavidljivem položaju glede ustvarjanja dohodka. Finančna bremena se bodo morala proporcionalno porazdeliti. Vse to pa bo reguliral samoupravni sporazum, ki bo hkrati moral določati, kolikšen del ustvarjenega dohodka bodo morale takozvane »bolje situirane« TOZD odvajati za pokritje skupnih naložb. Brez dvoma bo tudi taka temeljna organizacija združenega dela imela notranje težave, kajti zlasti v trgovini so delovni pogoji glede na po-

sebne predpise zahtevnejši, vsaka najmanjša poslovalnica ustvarja glede na tržne pogoje in kupno moč ter zahtevo po asortimanu različno akumulacijo. Na vse to pa bo lahko vplivala tudi dislociranost, vendar le-ta ne bo mogla biti v danem primeru odločujoč faktor pri ustanavljanju TOZD, ker je dejavnost matičnega podjetja zelo pestra, saj vključuje podjetje »Merx« v svoj poslovni predmet tudi gostinsko turistično dejavnost, ki je prav tako trgovska in pekarska razvejana na območju več občin.

DOPISUJTE V

Mnenja sem, da ne bi kazalo vsako trgovino, samopostrežno ali market proglašati za temeljno organizacijo združenega dela. Vse zavisi seveda od organizacijske strukture delovne organizacije. Praksa v trgovini je pokazala, da sicer moramo vsako trgovino obravnavati kot samostojno enoto, da bomo lahko ugotovili njen finančni rezultat in končno tudi finančni učinek delovne organizacije kot celote. Ker predstavlja trgovska dejavnost poleg proizvodne in gostinske, lahko bi rekel pomembno dejavnost Merxa, se nagibljemo k ustanavljanju le nekaj TOZD. Pri tem mislim seveda na področje same trgovine. To slednje pa iz razloga, kjer so na območju določenih občin močne trgovske enote, ki so bile nekaj samostojne delovne organizacije s svojim računovodstvom in so se pripojile Merxu. Te organizacije poslujejo trenutno kot organizacije združenega dela v okviru pravic in dolžnosti, ki jim jih daje pogodba, sklenjena ob pripojitvi. Nadalje te organizacije združenega dela s svojimi prodajalnami na območju posameznih občin predstavljajo po statutarni ureditvi posamezna področja (Šoštani, Šentjur, Ruše). Zato bo prav in je tudi težnja delavcev po ustanavljanju ne prejšnjih temeljnih organizacij združenega dela, ampak takih, ki se bodo v bodoče lahko uspešno uveljavile in znašle ne samo znotraj delovne organizacije, ampak tudi navzven. Uspešnost nastopanja na tržišču pa bo vse bolj odvisna od asortimana in cen, konkurence in ostalih činiteljev, ki bodo na poti k stabilizaciji imeli odločilni vpliv. Praksa bo najbolje pokazala, če je bila začrtana pot pravilna.

LADISLAV ČMER, dipl. pravnik
Vodja pravne službe

VZROKI OBOLENJ SRCA IN ŽILJA

Bolezni srca in žilja ter njih vzroke obravnavajo posredno ali neposredno v svojih prispevkih že drugi avtorji. Naj tu spregovorimo o tem nekoliko obširneje še z drugega vidika. Najpogostnejši vzrok obolenja žil in srca je

POAPNENJE ŽIL ALI ATEROSKLEROZA

Zdrave arterije so prožne. V si-stoli se razširjajo, pravimo, da utripajo. Zato jim pravimo tudi utripalnice. Pri aterosklerozi njih stena zatrdi, zadebeli, njihova notranjost ni več gladka in svetlina se zoži. Organi, ki so za življenje neogibno potrebni, kot n. pr. srčna mišica, ledvice in možgani, po takih zoženih arterijah ne dobe dovolj krvi in z njo tudi ne dovolj kisika. Njihovo delovanje oslabi. Ateroskleroza je obolenje, ki prizade ne vse arterije telesa, vendar običajno pri enem bolj tiste, ki oskrbujejo srčno mišico, pri drugem tiste v možganih, pri tretjem ledvične arterije, nekateri pa obole predvsem na arterijah, ki oskrbujejo spodnji končini. Kaj se dogaja v žili odvodnici ali arteriji, da njena stena zadebeli, otrdi in se svetlina zmanjša? Notranjost zdrave žile je popolnoma gladka. Pri aterosklerozi se začne v steni žile nabirati maščobe in njim podobne snovi, posebno holesterol. Notranja obloga žile počni, nastane čir, imenovan aterom. Ta lahko v veliki arteriji sčasoma doseže velikost nohta in še več. Notranjost žile je lahko kar posejana z ateromi. V njih se začne odlagati lacij, žila poapni in zatrdi. S tujko imenujemo to zatrditev skleroza. Ker je predhodnik te skleroze aterom, imenujemo to obolenje, kot že omenjeno *Ateroskleroza*.

Pogosto slišimo tudi naziv arterioskleroza, s čimer hočemo označiti, da obstoji bolezen v tem, da arterije otrdevajo. Ko notranjost žile ni več gladka, je nevarnost, da se kri začne tod strjevati in da kak krvni strdek svetlino popolnoma zamaši. Pravimo, da je nastala tromboza. Tisti del tkiva, ki ga je ta arterija prehranjevala, bo odmrli. Odmrli del imenujemo infarkt. Infarkte poznamo na srcu, v ledvicah, v pljučih, v možganih in drugih organih. Če nastane v možganih, govorimo o možganski kapi, če nastane v srčni mišici in bolnik zaradi tega umre, pravimo, da ga je zadela srčna kap. Če se zamaši arterija, ki prehranjuje nogo, bo ta začela odmirati: govorimo o gangreni na nogi. Zamašitev arterij pa nima vedno tako hudih posledic. Možno je namreč, da kri

namesto po zamašeni žili teče po sosednih žilah, imenovanih kolaterale, ki lahko za silo včasih nadomestijo trombozirano arterijo.

Arteskleroza pa ne privede vedno do popolne zamašitve določene arterije, kot smo opisali zgoraj. Večinoma gre za dolgotrajen proces, ki le delno zoži številne večje in manjše arterije v določenem organu. Če je ta organ srce, potem srčna mišica več let dolgo trpi pomanjkanje kisika. Njene posamezne vitre začno odmirati, namesto njih pa nastaja vezivo, ki nima sposobnosti krčenja. Srčna mišica kot votla krigla izgubi svojo moč, da bi zadovoljivo poganjala kri po telesu. Srce začne odpovedovati. Bolezen imenujemo ishemično miokardijopatijo. To je najpogostnejša bolezen srca in je natančneje opisana v poglavju o srčnem infarktu. Večinoma se pojavi šele v jeseni življenja in je eden najpogostnejših vzrokov smrti današnjega človeka.

Kaj povzroča ateroskleroza? Vsega še ne vemo. Poznamo samo nekaj dejstev v razvoju te bolezni. Poapnenje žil ali ateroskleroza ima vsak človek. Začne se že pri dojenčku in počasi napreduje do 40. leta. Med 40. in 50. letom je žilje še posebno občutljivo za to bolezen, od 60. leta dalje zopet manj. Ker so se v tej dobi žile že dokaj zožile, zadostuje v poznejših letih, če človeka pred tem ne poberejo druge bolezni, samo še malo, da zaradi zožitve svetline v prekrvitvi že omenjenih organov nastanejo motnje. Kako hitro bo pri kom napredovala ateroskleroza, je odvisno od podedovanega ustroja žilja, od načina življenja, prehrane in drugih spremljajočih bolezni, ki pospešujejo poapnenje. To so predvsem zvišan krvni pritisk, sladkor na bolezen ter zvišana raven maščob in holesterola v krvi. Pri nekaterih rodovih je poapnenje žil pogostnejše. Kdor se malo giblje, kdor veliko sedi in se pretežno samo vozi z avtomobilom, bo prej obbolel. Debelost pospešuje poapnenje žil.

Nevarna je hrana, ki vsebuje trde maščobe, t. j. svinjsko mast, loi, surovo maslo, trdo rastlinsko maščobo kot je n. pr. margarina. Rastlinska olja niso nevarna, oljivo je celo zdravilno. Veliko, za skleroza nevarnih maščobnih snovi vsebujejo jajčni rumenjaki, drobovina, posebno možgani. Preobilno uživanje kruha, krompirja in sladkoria vodi k debelosti in je škodljivo. Osljčkovi hidrati, ki so v teh hranilih, se ob preobilnem uživanju v telesu spremenijo v maščobe, ki pospešujejo poapnenje

žil. Ob pomanjkanju telesnega gibanja telo ne porabi vse zaužite hrane. Predela jo v maščobe, ki se odlagajo v podkožju pa tudi v steni žil.

Pomanjkanje počitka, obilica skrbi, premalo spanja, stalna zadržega s časom so prav tako vzroki, ki pospešujejo poapnenje žil. Izredno škodljivo je kajenje. Kardioli še enkrat pogosteje obolijo za srčnim infarktom kakor nekardioli. Posebno pogosto pa obolijo kardioli zaradi zamašitve žil na spodnjih končinah.

Staranje človeka je odvisno od napredovanja ateroskleroze.

Bolj ko ima kdo žile poapnele, tem »starejši« je.

Spoznali smo ateroskleroza kot glavni vzrok za obolenje žilja in srca, ki prizadene ljudi, stare nad 40 let. Drug pomembni vzrok za obolenje srca, ki prizadene otroka ali ljudi v mlajših letih pa je

REVMATIČNA VROČICA

Včasih smo jo imenovali tudi akutni sklepní revmatizem. Ta bolezen je vzrok večini srčnih hib. Z besedo srčna hiba označujemo pridobljeno ali prirojeno okvaro srčnih zaklopk, srčnega pretina in velikih žil v njihovem začetnem poteku. Revmatična vročica nastane po okužbi z bakterijo beta hemolitični streptokok. Večino angin povzroča ta klica. Za njene strube so nekateri otroci in mlajši ljudje, izjemoma tudi nad 30 let stari, preobčutljivi. 10 do 20 dni po angini se vnamejo veliki sklepi: zapestje, koleno, gleženj, komolec, rame, kolk. Sklepi niso prizadeti vsi naenkrat. Najprej eden, čez nekaj ur ali dni drugi. Medtem se je vnetje v prvem sklepu lahko poleglo se spet povrne, pa napade tretji sklep itd. V hudih primerih je naenkrat prizadetih tudi več sklepov. Vnet sklep je boleč, otekel, rdeč, toplejši. Bolnik ima vročino, precej se znoji. Vedno je pri tem prizadeto tudi srce. Včasih tako malo, da tega niti ne zaznamo, včasih pa je vnetje na zaklopkah tako izrazito, da se hitro pojavijo na srcu bolezenski šumi in druga znamenja okvare zaklopk. Sočasno je prizadeta srčna mišica, neredko tudi srčni mišič, t. j. srčna ovojnica.

Opisali smo popolnoma izraženo revmatično vročico. Pogosto pa je ta samo bežna. Angine se človek niti ne spomni, tako je bila lahka. Bollel ga je neznatno en sam sklep, ki na zunanji niti ni kazal bolezenskih sprememb. Vročina je bila malenkostna, tolmačili so jo kot lažjo gripo. Na srcu ni bilo

zaznati sprememb, šele čez leta se je nad zaklopkami pojavil šum, po katerem so ugotovili njihovo okvaro, t. j. srčno hibo.

Do odkritja in uporabe penicilina je bila revmatična vročica pogostna. Povzročitelj te zahrbtnje bolezni beta hemolitični streptokok pa je k sreči zanj zelo občutljiv. Večino angin zdravimo danes s penicilinom in tako preprečujemo razvoj revmatične vročice.

ENDOKARDITIS BAKTERIALIS

Srčne zaklopke, okvarjene od revmatizma, so dovzetne za dodatno vnetje, povzročeno po raznih bakterijah. To vnetje imenujemo bakterialni endokarditis. S tem hočemo povedati, da so se na endokardu, t. j. notranji oblogi srca, ki ovija tudi zaklopke, naselile klice-bakterije in povzročile tam vnetje, ki je okvarilo zaklopke. Bolnik s srčno hibo, ki je zbolel z vročino, trajajočo nekaj dni, mora takoj poiskati pomoč pri zdravniku ali v bolnišnici, da lahko pravočasno ugotovijo, ali gre za ponovno oziroma dodatno vnetje zaklopk. Takojšnje ustrezno zdravljenje z antibiotiki lahko prepreči hujše posledice.

PRIROJENE SRČNE HIBE

Približno 9 lunarnih mesecev traja, da se v materinem telesu iz oplojenega jajčeca razvije za življenje sposoben plod. Otrok se bo razvil tako, kot določajo to geni, ki so nosilci dednih lastnosti. Geni so v kromosomih, kromosomi pa v jajčecu matere in očetovi semenčici, ki je jajčece plodilo. Če je v teh genih kaj narobe, se ta ali drug otrokov organ ne razvije normalno. Normalen razvoj lahko prepreči tudi kak drug vzrok, n. pr. rdečke, ki jih je mati prebolela v prvih 4 mesecih nosečnosti, morda tudi huda gripa v tem času, lahko rentgenski žarki, če je šla mati v začetku nosečnosti na rentgenski pregled, pa ni povedala, da je noseča.

Če je bil otrok zaradi teh navedenih ali drugih vzrokov rojen s hibo na srcu, govorimo o prirojeni srčni hibi. Teh je lahko več vrst. Naštel bomo nekaj pogostnejših: Odprtina v pretinu med obema preddvoroma ali med prekatoma, nenormalna povezava med aorto in pljučno arterijo (Ductus Botalli persistens), prirojena okvara zaklopke aorte ali pljučne arterije. Ne normalen izstop aorte in pljučne arterije, združen z zožitvijo pljučne arterije, odprtino v pretinu med prekatoma ter zadebelitvijo stene desnega prekata imenujemo tetralogijo Fallot. Pri tej so otročički že od rojstva posinje-

li, ker se mešata venozna in arterialna kri. Neredka prirojena srčna hiba je zožitev aorte itd.

VNETJE SRČNE MISICE ALI MIOKARDITIS

Davica in škrlatinka, predvsem pa revmatična vročica so vzrok miokarditisu v otroštvu in mlajših letih. Gripa, imenovana tudi influenza, je pogosten vzrok miokarditisu v poznejših letih. Nespameten junak je, kdor gripo preboleva stoji. Ob gripi, posebno z visoko vročino, je srce bolj ali manj vedno prizadeto, čeprav so znamenja te prizadetosti skromneje izražena kakor pri davici ali revmatični vročici. Hujše vnetje srčne mišice poškoduje posamezne mišične vitre. Podobno kot pri okvari zaradi pomanjkanja kisika (ishemični miokardiopatiji) tudi tu vezivo nadomesti propadla mišična vlakna, kar vodi do oslavitve srca kot črpalke.

OBOLENJA SRČNE MIŠICE IZ RAZNIH VZROKOV

Številna so obolenja in strupi, ki lahko okvarijo srčno mišico. Eden pogostnih vzrokov njene okvare je kronično uživanje alkohola. Tudi pomanjkanje vitamina B₁ povzroči njeno okvaro. Če vzrok bolezni srčne mišice ni znan, govorimo o primarni miokardiopatiji. Slovensko bi to opisali kot samoodsežno obolenje srčne mišice brez znanega vzroka. Grška beseda za srčno mišico je miokard.

ZVIŠAN KRVNI PRITISK

To bolezen imenujemo strokovno hipertenzija arterialis. Vnetje ledvic in bolezni, ki povzročajo njih slabšo prekrvitev, n. pr. napredovala aterosklerozna ledvičnih arterij in prirojeno ali prodabljeno zoženje ledvične arterije ter nenormalno delovanje žlez z notranjim izločanjem lahko povzročijo zvišan krvni pritisk. V teh primerih je vzrok zvišanju znan in govorimo o sekundarni hipertenziji. V večini primerov pa vzroka ni moči ugotoviti. Teda govorimo o primarni ali esencialni hipertenziji. Pomembno je, da tako zvišanje čimprej odkrijemo in ga vztrajno zdravimo, da preprečimo okvare, ki jih povzroča. Zvišanje krvnega pritiska dopušča poapnenje žil. Zaradi poapnelih ledvičnih arterij bo tak pritisk prešel iz obdobja, ko se da nani z zdravili še vplivati, v obdobje, ko bo stalen, ko ga tudi z zdravljenjem skoraj ne moremo več znižati.

Zvišan krvni pritisk obremenjuje srce, ki bo z leti začelo odbovedovati. Tudi venčne ali koronarne arterije, ki oskrbujejo srčno mišico s kisikom, bodo ob zvišanem krvnem pritisku hitreje poapnele in ji

dovajale premalo krvi s kisikom. Ker je levi prekat moral skozi leta iztiskati kri proti večjemu pritisku, je njegova stena postala močnejša, njegove mišične vitre so se okrepile in pomnožile. Zato potrebujejo več kisika, ki ga prejemajo po koronarnih arterijah. Lete pa so zaradi poapnenja zožene in tako srčna mišica vključno večji potrebi ne dobi kisika. Začne propadati. Levi prekat srca popušča, kri v pljučih zastaja, pojavi se srčna naduha, t. im. karinalna astma.

PLJUČNE BOLEZNI KOT VZROK SRČNE OKVARE

Zazdravljena pljučna tuberkuloza, ki je okrnila površino pljuč, kronični pljučni katar, napihnjenost (= emfizem) pljuč, huda bronhialna astma, pljučne embolije in še nekatera redkejša pljučna obolenja kakor tudi obolenja pljučnih žil obremenjujejo in slabijo desni prekat srca, ki po pljučni arteriji poganja kri v pljuča. Srce, ki oslabi zaradi pljučne bolezni, imenujemo pljučno srce.

VNETJE OSRČNIKA ALI PERIKARDITIS

Srce je ovito s posebno ovojnico, imenovani osrčnik ali perikard. Tuberkuloza, revmatična vročica ter nekateri drugi znani in neznan vzroki lahko povzročijo vnetje osrčnika. Po vnetju se osrčnik zabrazgotini in pogosto poapni. Potem kot oklep stiska srce in ga ovira v njegovem delovanju, to je t. i. »oklopno srce«.

SRČNA NERVOZA

Približno tri četrtine ljudi, ki prvič iščejo pomoči pri zdravniku zaradi težav pri srcu, srca sploh nima bolnega. Njihove težave so zbadanje pri srcu, občutek tresenja pri srcu, čutijo, da jih srce razbija, ne morejo ležati na levi strani, zdi se jim, da ne morejo dovolj globoko vdahnuti in da jim primanjkuje zraka. Pri teh ljudeh srce dostikrat sploh ni bolno, vznemirjeni so samo živci. Te vrste težav povečuje kajenje, preobilno pitje prave kave, pomanjkanje počitka, neurejene razmere doma in v službi. Odstranitev vseh navedenih škodljivih vplivov in vzrokov zmanjša težave pri srcu.

SKLEP

Skušali smo podati najpogostnejše vzroke srčnih bolezni. V medicini velja načelo, da je bolezen bolj preprečiti kakor zdraviti. Za boleznijo srca velja to morda še bolj kakor za druga področja. Spoznava njihovih vzrokov nam v dokajšnji meri omogoča, da do bolezni sploh ne pride. To pa je tudi cilj, ki ga ima letošnji svetovni dan zdravja.

Dr. Josip Turč

Kulturna kronika

LIKOVNA RAZSTAVA

Plevnik — Petrovič

Dne 11. 5. t. l. se je v Muzeju revolucije v Celju odprla likovna razstava, ki sta jo pripravila mladi celjski slikar amater Petrovič Stane in akademski slikar Darinko Plevnik iz Raven na Koroškem. Otvoritveni govor je imel tov. Štefan Žviželj, tajnik občinske zveze za kulturo in prosveto v Celju, ki je varstvo razstave zaupal prof. Stupici.

Otvoritvi je prisostvovalo približno trideset ljubiteljev slikarstva, ki so se jim pridružili tudi svojci in kolegi razstavljalcev. Tov. Žviželj je ob tej priložnosti predstavil oba slikarja.

Ne zdi se mi odveč, če pripomnim, da sta likovnika zaposlena kot aranžerja pri podjetju »MERX« in da jima je bil »MERX« sponzor. Zal se je ob otvoritvi pokazalo tudi to, da imajo trgovci posebno slabo razvit posluh za umetnost, saj kljub temu, da so razstavljalcema finančno pomagali, ni bilo na razstavo nikogar.

Tudi sicer število obiskovalcev ni bilo ravno pohvalno, čeprav je prireditev bila močno propagirana — morda zaradi slabega vremena.

Dokaj čuden je tudi odnos celjskih likovnih kritikov, ki so z odobravanjem sprejeli večino del kljub temu, da jih je precej pod povprečjem solidne kvalitete.

Likovna razstava PLEVNİK — PETROVIČ vsekakor ni ena tistih, ki bi ostala dalj časa v spominu.

Oba slikanja razstavljata sku-

paj že drugič. Prva razstava, kjer sta sodelovala, je bila januarja letos v Ravnah na Koroškem. Darinko Plevnik je poleg te razstavljal še v Storah, na Jesenicah, v Poreču in celo v tujini — na Češkem. Celjskemu avditoriju se je tokrat prvič predstavil kot gost slikarja Petroviča.

Svoje ime je Darinko Plevnik zastopal z nekaj dobrimi in tudi slabimi monotypijami. To je tehnika, ki jo očitno najbolj obvlada.

Na celjski razstavi sta nedvomno zanimanja vredni njegovi sliki Stara skrinja in Stara ura. Med boljša dela lahko prištejemo tudi sliki Kolovrat in Črna Venera, vse ostale pa so več ali manj »zlata sredina«.

Opaziti je, da Darinko Plevnik izhaja iz dobre šole, saj temeljito pozna barvno harmonijo in preporce.

Skratka, dela Darinka Plevnika niso, da bi jih ostro kritizirali.

Bolj obsojanja vredna so Petrovičeva olja. Poleg brutalnosti lahko na primer na njegovem ženskem aktu opazimo tudi nepopolno poznavanje človeške anatomije, neokusno uporabljanje kontrastnih barv in navsezadnje še zelo — zelo površno delo. Njegov realizem je težak in okron, morda celo prisljlen. Ob tej priložnosti priporočam tov. Petroviču, da vsaj enkrat preštudira ameriško šolo risanja aktov. Prav tako sem bil razočaran nad njegovim delom Pomlad v hrv.

ROŽE V VAZI: ena med boljšimi slikami mladega celjskega slikarja amaterja Staneta Petroviča.

Zagonju. Ob topih pastelnih barvah se da tu opaziti tudi, da se slikar Petrovič še ne more znajti v prostoru. Med njegova boljša dela lahko prištejemo le sliko Rože v vazi in morda Tihožitje s kruhom, vsa ostala dela pa so dosti slabša in ni potrebno, da bi jih omenjali. Videti je sicer, da utegne Stane Petrovič pod dobrim mentorstvom postati soliden slikar.

Ob koncu bi prosil še oba razstavljalca, da ne zamerita mojemu precej kritičnemu članku in da ne smatrata kritike za osebni napad.

Stane Bodner

KEGLJANJE:

Na občinskem sindikalnem tekmovanju, ki se je odvijalo na kegljišču Ingrada smo zasedli pri ženskah odlično 11. mesto, pri moških pa dobro 31. mesto. Pri ženskah je sodelovalo 27 ekip, pri moških pa 52. Pri članicah je zmagala Zelezarna Store, pred Aerom, Obnovo itd., pri članih pa Aero, pred Obnovo, PTT itd. Naše zastopnice so podrle 456 kegljev in so

zaostale za prvim za 105 podrtih kegljev zastopniki pa 2159 kegljev in so zaostali za Aerom za 402 pordrta keglja.

Rezultati članic posamezno:

	podrtih kegljev
1. Bastl Olga, transport	161
2. Audič Zlatka, posl. III	149
3. Matelič Hilda, posl. III	146
4. Kranjc Milena, kalkulacije	137
5. Jošt Vida, EOP	76

Rezultati članov posamezno:

1. Polajžar, hotel	405
2. Hriberšek, transport	356
3. Pleterski, proizv. sekt.	355
4. Zadavec, sklad. I	350
5. Tavčar, prod. odd.	349
6. Rojnik, sklad. posl. II	344
7. Gregl, sklad. I	337
8. Verbič, prod. odd.	335
9. Krelj, hotel	335
10. Cekuta, transport	329
11. Herbst, sklad. I	329

12. Podpečan, posl. II	323
13. Čretnik, hotel	322
14. Mežnarič, sklad. 1	304

Z rezultati smo lahko zadovoljni, saj smo letos prvič sodelovali. **HKRATI JE TEKMOVANJE VELJALO ZA ŠPORTNO ZNAČKO »TRIM«.**

NOGOMET:

Pričelo se je občinsko sindikalno prvenstvo v velikem nogometu na Skalni kleti. Sodeluje 25 ekip, razporejenih v dve jakostni skupini. Naše podjetje nastopa v II. ligi, kjer smo lani zasedli 3. mesto in se bomo letos borili za prvo mesto in s tem za prestop v prvo ligo.

Ekipo »MERX« zastopajo: Herbst, Mežnarič, Pohajač, Bevc (vsi skl. 1), Korošec (Delikatesa), Sušnik, Glušič, Špendau (aranžerstvo), Golob (emb. splad. 1), Tavčar (prod. odd.), Voglar (nabava), Hriberšek, Breznik, Dackovič, Ogrizek (transport), Lešer (hotel).

»MERX« : LIK SAVINJA 5:1 (1:0)

Na izredno težkem igrišču za igro — skozi vso tekmo je namreč deževalo — so naši igralci zasluženno premagali vrstnike Savinje. Že v prvih minutah je naša reprezentanca neprestano napadala, žal pa zaradi nespretnosti napadalcev in težkih pogojev niso imeli sreče pri streljanju na gol. Povedel je Ogrizek, ki je prodrl po desnem krilu in podal v sredino. Golman je slabo ocenil žogo in znašla se je za njegovim hrbtom. Kljub nadaljni premoči so odšli na odmor samo z golom prednosti.

V drugem polčasu se je slika ponovila, le da so se tokrat izkazali tudi strelci. Na 2:0 je povedel Mežnarič, ki je s kakih 30 metrov centriral, na žogo je čakal Voglar, io spretno izpustil, tako da je prevarala tudi golmana. Voglar je povišal na 3:0 s strelom iz kazen-

STRELCI POZOR!

Vse, ki jih veseli strelski šport, vabimo, da se udeležite rednih treningov naše družine. Še posebno bomo veselili strelcev ki so že v preteklih letih uspešno zastopali naše podjetje na različnih tekmovanjih. abimo tudi vse, ki tekmujejo za športno značko TRIM, da preizkusijo svojo preciznost in mirno roko. Upamo, da bomo z zaslišno ureditvijo strelišča in nabavo orožja izpostavili pogoje za uspešno delo sekcije.

Treningi bodo vsak ponedeljek od 16. do 17. ure, lahko pa tudi po dogovoru. Prijave sprejema tov. LAH ZORAN na pravi podjetja (telefon št. 22-55). Pri njem dobite tudi vse informacije.

skega prostora, na 4:0 pa Breznik po lepi podaji Voglarja in še lepšem strelu s kakih 15 m. Tavčar je v zadnjih minutah povedel na 5:0 s strelom s kakšnih 20 m v desni spodnji kot vrat. Častni zadetek so dosegli gostje po napaki naše obrambe. Tekma je bila lepa, dinamična vseh 70 minut, boljši del je bila obramba na čelu z odličnim Golobom ter neumornim Hriberškom in Pohajačem.

»MERX« : CESTNO PODJETJE
16:0 (8:0)

V drugi tekmi občinskega sindikalnega prvenstva smo popolnoma zasluženno z dvoštevilčnim rezultatom premagali zastopnike Cestnega podjetja. Rezultat sam že vse pove o igri in sliki na igrišču. Od prve do zadnje minute smo vseskozi oblegali nasprotnikova vrata, mnogo streljali na gol, naša obramba pa skoraj ni imela kaj delati. Napadalci so s točnimi strelci, s hitrimi menjavami mest, lepimi podajami, poskrbeli za pravo revijo golov. Škoda le, da so nekateri igralci nekoliko več preigravali, ker bi sicer lahko bil rezultat še mnogo višji. Razveseljivo je, da kljub slabemu nasprotniku, igralcev nismo podcenjevali in smo vso tekmo igrali v enakem tempu. Gole so dosegli: Breznik in Hriberšek po 1, Glušič 2, Tavčar in Voglar po 3 in Lešer 5.

GRADIS : MERX 1:3 (1:2)

V izredno razburljivi tekmi, ob sončnem vremenu in na nekoliko spolzkem igrišču smo s težavo premagali razžerzanega in močnega nasprotnika. Tekmo smo pričeli z nekoliko treme, saj smo lani zgubili z njimi s 4:0. Vendar smo po nekaj minutah nervozne igre popolnoma prevladali na igrišču. Povedli smo že v osmi minuti, ko je Tavčar streljal kot z desne strani, na žogo je skočil Voglar, ki je ni dosegel. Iz ozadja je prišel Breznik in nizkim in točnim volej udarcem kronal premoč — 1:0. V nadaljevanju smo vseskozi pritiskali toda pri strelih na gol smo bili netočni. Iz nenavarnega protinapada je Gradis izenačil, ko se je naša obramba lahkorniselno poigravala z žogo. Po izenačenju smo še bolj pritiskali. Tavčar je trikrat zapored poslal nekaj močnih strelcov na gol, toda žal tik mimo leve vratnice. Njegov četrti strel z deset metrov je nasprotni igralec nepravilno zaustavil z roko in naš golman Herbst je najstrožje kaznen branljivo realiziral. V drugem polčasu smo nadaljevali v istem tempu. Takoj v začetku smo preko Tavčarja na lepo podajo Bevca povedli s 3:1, žal pa smo po tem vodstvu nekoliko popustili in se osredotočili na čuvanje rezultata.

Nerazpoložljivega Voglarja je zamenjal Korošec, ki je nekoliko poživil napad. Omeniti moramo še strahovit volej udarec Glušiča, ki pa ga je golman še lepše ubranil. Rezultat je realen. V obrambi velja pohvaliti predvsem Mežnariča. Bevc in Dackoviča, v napadu pa je nekoliko izstopal Glušič.

TEHNOMERCATOR : MERX
2:4 (1:2)

Ob izredno lepem vremenu za igro in primernem igrišču smo z lahkoto premagali nasprotnika iz prve lige. Igra je bila za oko lepa, vendar pa je nasprotnikova obramba igrala zelo grobo, tako da so bili naši napadalci več na tleh, kot na nogah. Sodnik iz nerazumljivih razlogov ni niti opomnil nobenega nasprotnega igralca in očitno je bilo, da je zanje navijal. Kljub takšnim pogojem smo s fair igro zmagali. Povedel je Tehnomercator, nekaj za tem pa smo preko Breznika z lepim volej udarcem izenačili. Sledili je močan pritisk naše reprezentance, iz katere je Lešer na lepo podajo Mežnariča v solo prodoru zasluženno povedel. Po odmoru je nasprotnik iz nevarnega napada izenačil in začel se je boj za zmago. Toda nasprotnik je vsled pomanjkanja kondicije močno popustil in Tavčar je iz prostega strela s kakšnih 20 m povedel na 3:2. Končni rezultat je postavil Voglar, po lepi kombinaciji celotnega napada. Zmaga bi bila lahko še mnogo višja, saj so na koncu napadalci kar zaporedoma zapravili nekaj sto odstotnih priložnosti. Za zmago velja pohvaliti prav vse igralce, saj so se od začetka do konca športno borili. Tako smo odpravili enega najresnejših konkurentov za prvo mesto.

»MERX« : ELEKTROSIGNAL
11:0 (6:0)

V nezanimivi tekmi in na spolzkem igrišču smo visoko porazili ekipo Elektrosignal Ž. steklar. V obeh polčasih smo bili mnogo boljši, vendar zaradi nespretnih napadalcev nismo dosegli še izdatnejše zmage. Gole so dosegli: Herbst 1, Breznik in Tavčar po 2 ter Voglar in Glušič po 3.

LIBELA : MERX 2:6 (1:3)

V najtežji tekmi občinskega sindikalnega prvenstva smo z veliko težavo premagali nasprotnika. Povedli smo z 0:1 s solo prodorom Lešerja, na 0:2 je povišal Breznik z nizkim volej udarcem na 0:3 pa zopet Lešar z glavo v desni spodnji kot vrat. Zaradi nepazljivosti obrambe, smo prejeli gol, ki nas je v nadaljevanju uspal, na srečo pa smo zdržali do konca prvega

polčasa. Takoj v začetku drugega dela igre je Libela znižala 2:3, toda na srečo smo v največjem niletu nasprotnika preko Tavčarja povišali na 2:4 in nato 2:5 z dvema nepričakovanimi udarcema, na lepi podaji Lešerja. Končni rezultat je postavil Korošec s strelom od blizu. Boljši del ekipe je bila obramba, kjer velja pohvaliti prav vse, v napadu pa sta se predvsem izkazala Lešer in Glušič.

Lestvica po spomladanskem delu:

1. MERX	12	45:6
2. INGRAD	12	44:5
3. TEHNOMERKATOR	8	26:14
4. LIBELA	6	23:12
5. PREVOZNIŠTVO	5	22:12
6. PROSVETA	3	15:28
7. SAVINJA	3	8:21
8. CESTNO PODJETJE	3	7:43

9. ELEKTROSIGNAL	2	7:27
10. TOPER	1	4:23
11. GRADIS	0	10:23

Strelici:

1. Tavčar, Merx	12
2. Maričič, Ingrad	10
3. Lešer, Merx	9
4. Hukič, Ingrad	9
5. Lipušek, Ingrad	8
6. Hribernik, Libela	7
7. Privšek, TMC	7
8. Glušič, Merx	6
9. Voglar, Merx	6
itd.	

V jeseni, v nadaljevanju občinskega sindikalnega prvenstva igra mo še z Ingradom, Prevozništvom, Prosveto in Toprom.

Jože Tavčar

Ustanovitev področnega mladinskega aktiva Merx v Sentjurju

Ker je enotno delovanje mladinske organizacije v podjetju MERX, zaradi njegove teritorialne razvejanosti docela nemogoče, je predsedstvo aktiva izpolnilo važno nalogo iz akcijskega programa, z ustanovitvijo mladinskih aktivov za področji Ravne in Sentjur.

Dne 27. maja t. l. je bil v Sentjurju ustanovni občni zbor, ki so se ga poleg mladincev in mladink udeležili tudi predstavniki podjetja in predstavniki Občinske konference ZM Sentjur.

dejavnosti v prostem času in dr.

V izčrpnih diskusiji je bilo mnogo konkretnih predlogov in pobud za delo področnih aktivov, s posebnim poudarkom, da naj bo delovni načrt prilagojen pogojem in zmožnostim aktiva. Občni zbor je z zadovoljstvom vzel na znanje obljubo tov. Boža Krumpaka, predsednika Občinske konference ZM Sentjur, da nam bo le-ta nudila vso pomoč pri delu.

Glede na to, da bo aktiv dobil, po adaptaciji poslovnih prostorov v Sentjurju, tudi svoj prostor za sestanke, lahko z gotovostjo pričakujemo, da bo njegovo delo kmalu rodilo obilne sadove.

Na občnem zboru je bil izvoljen delovni odbor, ki ga sestavljajo: tov. Avžner Albina, tov. Bevc Ludvik, tov. Gajšek Ivan, tov. Galič Drago, tov. Hvala Bogdan, tov. Kačič Breda, tov. Šešerko Rajko, tov. Škoberne Franc in tov. Vodeb Nadja.

Delovni odbor pa je iz svoje sredine izvolil:

tov. Franca Škoberneta — za predsednika MA Sentjur,
tov. Bogdana Hvala — za njegovega namestnika,
tov. Albino Avžner — za blagajnika in
tov. Nadjo Vodeb — za tajnika.

Novemu aktivu želimo obilo uspehov pri delu!

L. Z.

Vodušek Edvard

Pokojniki je bil rojen 15. 1. 1940 v Osredku pri Celju. Pri podjetju »MERX« se je zaposlil 18. 7. 1972 kot skladišni delavec. Nato je opravil izpit za šoferja C-kategorije in bil razporejen za voznika te kategorije v transportni oddelek. Jeseni 1971 pa je bil kot voznik dodeljen Pekarni Store, kjer se je na vožnji dne 29. 5. 1972 smrtno ponesrečil. Vzornega in marljivega delavca, ki je hkrati oče dveh medl. otrok, bomo ohranili v trajnem spominu.

merxvestnik

vaše glasilo

Ustanovitev področnih mladinskih aktivov pomeni brez dvoma važno prelomnico v delovanju te organizacije, o čemer pričča pester program dela, ki ga je sprejel občni zbor. V njem so v štirih glavnih točkah zajete obširne naloge, ki se nanašajo na obveščanje članov o poslovni in splošni problematiki podjetja, izobraževanje na seminarjih, predavanjih in ekskurzijah, na aktivno sodelovanje v delavskem samoupravljanju, udejstvovanje v raznih športnih disciplinah, vključevanje mladine v razne interesne

Kadrovske vesti

V mesecu aprilu so se zaposlili:

1. Žlavs Daniel, delavec, MM Ljubljanska
2. Hvalec Janko, mesar, MM Lipa
3. Kumer Valentin, delavec, skl. Slov. Gradec
4. Godler Ivan, šofer, poslovalnica III
5. Repovž Stanislav, oblikovalec, pek. Zagorje
6. Pevec Dragica, natakanica, Sladica Sentjur
7. Vinkler Avgust, delavec, SP Sentjur
8. Kotnik Franc, delavec, poslovalnica III
9. Plemenitaš Marija, kuharica, Espresso Sentjur
10. Košec Jože, delavec, embaliirnica
11. Pungaršek Nada, snažilka, pek. Store
12. Mastnak Ivan, delavec, poslovalnica III
13. Umek Drago, delavec, skl. Slov. Gradec
14. Zaler Milan, delavec, poslovalnica III
15. Peršak Marija, natakanica, Ravne
16. Močnik Marija, snažilka, Ravne
17. Smukovič Marija, snažilka, pek. Cerklje
18. Milakovič Mile, pek, pek. Cerklje
16. Kokotec Martin, prodajalec, Železnina Laško, JLA
17. Jazbinšek Stefka, prodajalka, Enotnost, na lastno željo
18. Plešnik Ivanka, prodajalka, Linderk, Vojnik, samovoljno
19. Kolenc Marjan, ključavničar, hladilne napr., JLA
20. Gajšek Anton, mesar, MM Lipa, na lastno željo
21. Benkovič Zdenka, prodajalka, SP Soča, na lastno željo
22. Laznik Viktor, sovož, skl. Slov. Gradec, na lastno željo
23. Čokec Ivanka, delavka, pek. Store, na lastno željo

POROKE:

Zakonsko zvezo so sklenili:

Maček Zvonimir, Spasič Ljubica in Kolar Dragica.

Kolektiv jim želi mnogo sreče in osebnega zadovoljstva.

ROJSTVA:

Tanšek Marjani in Ivanšek Olgi so se rodili sinovi, Melanšek Vandi pa hčerka.

Čestitamo!

V mesecu maju so se zaposlili:

V istem času so odšli:

1. Kelc Silva, prodajalka, MM Ljubljanska, samovoljno
2. Ivanšek Lucija, poslovodja, Sentjur, inval. upok.
3. Čater Alenka, prodajalka, MM Ljubljanska, na lastno željo
4. Gračner Vikica, prodajalka, Šoštanj, na lastno željo
5. Šrekl Karl, mešač II, pek. D. polje, samovoljno
6. Gornjak Volbenk, delavec, poslovalnica III, na lastno željo
7. Salobir Margareta, v. d. poslovodja, Sentjur, na lastno željo
8. Kopršar Danica, prodajalka, Delikatesa, na lastno željo
9. Koren Štefka, snažilka, Radlje na lastno željo
10. Kozole Karl, delavec, pek. Sevnica, JLA
11. Rozman Jože, delavec, emb. skladišče, JLA
12. Pisanec Erika, natakarica, Sladica Sentjur, na lastno željo
13. Polšak Vlado, delavec, mlin Celje, samovoljno
14. Popič Ivan, delavec, skl. Slov. Gradec, na lastno željo
15. Zvikart Milan, sovož, skl. Slov. Gradec, na lastno željo
1. Pavič Nada, delavka, Espresso, Stanetova
2. Vodeb Marija, čistilka, pek. Hrastnik
3. Završnik Fanika, čistilka, pek. Hrastnik
4. Lešer Bojan, receptor, »Merx« Hotel
5. Senica Jože, šofer, transportni oddelek
6. Kolarič Andrija, delavec, pek. Gaberje
7. Rovn Gabriella, prodajalka, sektor Šoštanj
8. Stopar Anica, prodajalka, »Jelka« Črna na Koroškem
9. Tratnik Alojzija, prodajalka, »Pod gradom« Velenje
10. Turin Milena, prodajalka, prodajalna K. »Ada«

11. Ivenčnik Franc, delavec, embaliirnica
12. Užmah Franc, delavec, skladišče I
13. Cvikel Janez, mesar-sekač, MM Lipa
14. Stern Srečko, šofer, transportni odd.
15. Kukovičič Adolf, šofer, transportni odd.
16. Gajšek Janez, prodajalec, SP Sentjur
17. Golob Ludvik, komisionar, skladišče I

V istem času so odšli:

1. Korošak Inge, poslovalnica III, sporazumno
2. Toman Franc, pek. Dolgo polje, sporazumno
3. Finkšt Franc, tehnolog-embalirnice, sporazumno
4. Fijauž Anton, šef sektorja Prevalje, sporazumno
5. Laznik Milan, poslovalnica III, na lastno željo
6. Bevc Anton, šofer, sporazumno
7. Čretnik Marjan, izdelovalnica bonbonov, samovoljno
8. Vrtovšek Vinko, embaliirnica, na lastno željo
9. Večko Zanko, šofer-skladišče Krško, na lastno željo
10. Ograjšek Vinko, embaliirnica, na lastno željo
11. Čebulj Rozalija, Dom železarjev Ravne, sporazumno
12. Stožir Vida, Espresso, Stanetova, sporazumno
13. Jelen Anton, skl. Šmartno ob Paki, na lastno željo
14. Garbus Ivan, Obtservis, Slov. Gradec, v JLA
15. Donko Dušan, Družmirje v JLA
16. Ferlin Sonja, Espresso, Stanetova, sporazumno
17. Kerec Karlina, embaliirnica, na lastno željo

POROKE:

Zakonsko zvezo je sklenila Zofka HRAMOR.

Kolektiv ji želi mnogo sreče in osebnega zadovoljstva.

MERX VESTNIK

Urejuje uredniški odbor: Franjo Šarlah, Slavica Perme, Cveto Kolenc, Edo Steblovnik, Stanko Golavšek. - Odgovorni urednik Ladislav Čmer, dipl. iur — Izhaja mesečno
Tisk: Papirkonfekcija, obrat Valvasorjeva tiskarna, Krško
Naklada: 2.100 izvodov